

קובץ

# הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א



בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות



פרשת ויחי

שבת חזק

גליון י"ד (תרי"ב)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טרוי עוועניו

ה"י תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמישים ושתים לכריאה

ב"ה  
פרשת ויחי  
שבת חזק

הי' תהא שנת נפלאות בכל מכל כל בה בינה בהם בו  
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

## תוכן הענינים

### לקוטי שיחות

- 5 . . . . . האיסור להשמיע קול בתפלתו . . . . .  
6 . . . . . שיטת אדה"ז בענין זה . . . . .  
8 . . . . . מצד בקשת צרכיו צ"ל דיבור בקול דוקא . . . . .  
9 . . . . . בדעת הזהר דלא ישמע אף לאזניו . . . . .  
10 . . . . . דעת הרשב"י בגמ', ודעת הרשב"י בזהר . . . . .  
11 . . . . . בענין מצוה דרבים . . . . .  
13 . . . . . למה שלח יוסף ליעקב גריסין של פול? . . . . .

### חסידות

- 14 . . . . . משכן ומקדש . . . . .  
15 . . . . . הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א תו"א פרי' ויגש (גליון) . . . . .  
16 . . . . . לעולם ה' דברך נצב בשמים (גליון) . . . . .  
17 . . . . . מלך על כל ישראל - לפני בנין ביהמ"ק . . . . .

### פשוטו של מקרא

- 18 . . . . . כ"ב שנה שלא כיבד יעקב כיבוד או"א . . . . .  
20 . . . . . הערה פירש"י פרי' ויגש (גליון) . . . . .

### רמב"ם

- 21 . . . . . חולה שיש בו סכנה בשבת . . . . .  
21 . . . . . מלאכת מבעיר בשבת . . . . .  
22 . . . . . גג העליה . . . . .

## נגלה

24	עניית אמן וכיו"ב ע"י הטלפון . . . . .
26	נתינת צדקה בויכרך דוד . . . . .
27	בענין אמה טרקסין (גליון) . . . . .

## שונות

29	ס"ת של משיח . . . . .
30	ספרים וסופרים - השלמות . . . . .
32	ק"פ שנה שנחרב הבית . . . . .

-----  
**מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)**

## ל ק ו ט י ש י ח ו ת

### האיסור להשמיע קול בתפלתו

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש פ' ויגש (סעי' ג') כתב דבגדר השמעת קול בתפלה יש ב' דינים, דין **איסור** השמעת קול בתפלתו [ע"ד מ"ש בברייתא לעיל (כד,ב) "המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה", "המגבי" קולו בתפלתו הרי זה מנביאי השקר"] ודין **תפלה בלחש** מצד עצם גדר התפלה, ובדין זה גופא יש לומר בבי אופנים: א) שהדין הוא מצד גדר **דיבור** שבתפלה, דצ"ל תפלה בלחש, ב) שהוא דין **בכוונת** התפלה, דמצד גוף התפלה שהיא "עבודה שבלב" צ"ל התפלה בלחש דוקא, וממשיך לבאר דזה תלוי בהגירסאות בברכות (לא,א), דלפי גירסא שלנו ש"אסור" להגביה קולו וכו' הי"ז כאיסור צדדי, וכאופן האי' הני"ל, ולא מצד עצם גדר התפלה וכו', משא"כ לשאר הגירסאות הי"ז גדר בעצם התפלה, או משום גדר הדיבור שבתפלה, או מצד כוונה שבתפלה, ובסעי' ה' ממשיך לבאר דהטור (או"ח סי' ק"א) סב"ל שהוא איסור צדדי ("מקטני אמנה", "מנביאי שקר"), ולכן מתיר להגביה קולו ביחיד בשביל שילמדו בני ביתו להתפלל עי"ש בארוכה.

ויש להעיר גם מהך דסוטה לב,ב, אמר רבי יוחנן משום רשב"י מפני מה תקנו תפלה בלחש כדי שלא לבייש עוברי עבירה, ופירש"י מפני מה תיקנו שיהא אדם אומר תפלתו בלחש כדאשכחן בחנה וקולה לא ישמע, שלא לבייש את עוברי עבירה המתוודים בתפילתם על עבירות שבידם עכ"ל, וטעם זה הובא גם בשו"ע אדה"ז שם להלכה, דלפי טעם זה מובן ג"כ שהוא **איסור צדדי** שאינו בעצם גדר התפלה, ואפ"ל דבהשיחה לא הזכיר טעם זה, דהרי קאי בעיקר לדעת הטור, והטור שם לא הזכיר טעם זה רק הטעם ד"מקטני אמנה" ו"מנביאי שקר".

והנה לפי הביאור שבהשיחה לכאורה צ"ל דגם אדה"ז סב"ל כשיטת הטור שהוא איסור צדדי ולא מצד עצם גדר התפלה, דהרי

גם אדה"ז פסק שם סעי' ג' כהטור (וכהרמ"א) ד"אם משמיע קולו כשמתפלל בביתו כדי שילמוד ממנו בני ביתו נוסח התפלה מותר" וצע"ק כי בתחילת סעי' ב' מתחיל כלשון המחבר: "**לא יתפלל בלבו בלבד**", דנתבאר בזה בהשיחה לפי שיטת המחבר דעיקר ענין התפלה הוא "עבודה שבלב" ולכן יש הו"א שיתפלל בלבו לבד עיי"ש, משא"כ בדעת אדה"ז שכתב גי"כ לשון זה אי אפשר לומר כן וכנ"ל, וראה גם בשו"ע אדה"ז סי' קפ"ה סוסי"ב "סידור שבחיו של מקום.. שזהו עיקר מצות התפלה", ולא בקשת צרכיו, לא כדמשמע בשיטת הרמב"ם עיי"ש, (וראה בזה לקו"ש חכ"ב ע' 117 הערה 34, והערות וביאורים גליון קפ"א אות ט"ו, וגליון תק"ו אות א', וגליון תקס"ו ע' 11).

גם יש להעיר דהרי גם מהרמב"ם משמע דסב"ל כהרא"ש והב"י וכו' דבשביל ללמוד בני ביתו אסור להשמיע קולו, דהרי כתב שם (הל' תפלה פ"ה הי"ט) דמותר רק משום כוונה עיי"ש, ואילו הי' מפרש הירושלמי כהטור, הי' מביא ההיתר גם ללמוד בני ביתו, וצ"ל דכיון דלפי הרמב"ם צריך התפלה להיות בלחש משום עצם הדיבור **שבתפלה**, ולא משום ענין צדדי, [אף דלא סב"ל כהב"י] לכן אין הטעם דללמוד בני ביתו מתיר לו להשמיע קולו, עוד יש להעיר שהטור לא גריס בברכות שם כגירסא דידן ד"אסור" להגביה קולו וכו' אלא כגירסת הרשב"א ד"מכאן למתפלל שלא ישמיע כו"י כמ"ש בהשיחה ריש סעי' ג', ומ"מ נתבאר כנ"ל ששיטתו הוא מצד איסור צדדי, וצ"ל בכוונת השיחה להוכיח מג' גירסאות אלו ישנם ג' דינים בכלל בגדר תפלה בלחש, אבל אינו מוכרח לומר דהא בהא תליא.

### שיטת אדה"ז בענין זה

(ב) ויל"ע דלמה הטור לא הזכיר הך דסוטה דתיקנו תפלה בלחש משום עוברי עבירה וכו' ואדה"ז הזכירו, ואולי אפ"ל דהנה המהרש"א בסוטה שם הקשה דלמה אמרינן שהטעם הוא משום עוברי עבירה, והרי בגמ' ברכות מבואר דזהו מטעם אחר משום דהוא מקטני אמנה? ותירץ המהרש"א דאם הכל היו מגביהים קולם בתפלתם אין שייך החשש דקטני אמנה, ועיקר טעם שהוצרכו לתקן שהכל יונפללו בלחש הוא מפני עוברי עבירה, ובמילא מי שמשמיע קולו יותר משאר אנשים הוא בכלל קטני אמנה עיי"ש, דלפי"ז נמצא דבאמת שניהם איירי באופן אחד דהשמעת קול, ולפי"ז י"ל דזהו גם דעת הטור, והטור לא נחית להביא יסוד הטעם שבזה,

- פרשת ויחי - שבת חזק - ה' תהא שנת נפלאות בכל - 7

ומביא רק הפסוק דחנה, אלא מוסיף לדינא **החומרא** שבדבר דמי שמשמיע קולו בתפלתו הוא **מקטני אמנה** וכן המגביה קולו בתפלתו ה"ז **מנביאי השקר** כו', וליכא שום נפק"מ לדינא באם יביא גם הך דסוטה, ולכן לא הזכירו.

אבל המעיין בשו"ע אדה"ז יראה דסב"ל שהם ב' דינים נפרדים דמצד הך דחנה ומצד מקטני אמנה לא ישמיע קולו לאחר העומד **חוץ לד' אמותיו**, אבל אי"צ להתפלל בלחש לגמרי דאפילו אחר שבתוך ד' אמותיו לא ישמע, משא"כ משום הך דסוטה בכדי שלא לבייש עוברי עבירה "תקנו תפלה **בלחש לגמרי** שלא להשמיע אלא לאזניו בלבד" כמבואר שם, (וראה אבות פ"ה משנה ה' מ"ש רש"י על עומדים צפופים ומשתחיים רוחים) ולכן הוצרך אדה"ז להביא הך דסוטה כיון שיש משום זה נפק"מ לדינא, וע"י גם שו"ת תשובה מאהבה סי' י"ג שכ"כ, ולפ"ז מתורץ קושיית המהרש"א הנ"ל כיון שהם ב' עינים, (אלא דברש"י בסוטה שהביא שם הך דחנה משמע דלא סב"ל כן), ולפ"ז יש לתרץ ג"כ קושיית הבאר שבע סוטה שם, דלמה אמרינן שהוא "**תקנה** להתפלל בלחש, הא מקרא מלא הוא בחנה, וע"י מהר"ץ חיות שם מה שתירץ, ולדעת אדה"ז אי"ש דנוסף להדין שלמדים מחנה ניתוסף **תקנה** להתפלל בלחש לגמרי כנ"ל.

ויש להוסיף בזה עוד במ"ש הבכור שור על מסי ברכות שם (נדפס בסו"ס תבואות שור) להוכיח מיומא עג"א, אין שואלים באורים ותומים בקול שנאמר ושאל לו, ולא מהרהר בלבו שנאמר ושאל לו לפני ה', אלא כדרך שנאמר בחנה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, ופירש"י ושאל לו משמע לו לבדו, שאין שומע אלא הוא (כלומר הכהן הנשאל), ומוכח שגם בתפלה מותר באופן שאחר הסמוך לו שומע, ואין איסור אלא במשמיע לכל סביביו אפילו אין עומדים אצלו ממש, ותימה שלא חילקו הפוסקים בזה לפי הגמ' הנ"ל עכ"ד, והאחרונים דחו דבריו דמ"ש רש"י "ושאל לו שאין שומע אלא הוא" אין כוונתו להכהן הנשאל אלא על השואל בלבד, והכהן ה"י יודע שאלתו ע"י רה"ק, וכמ"ש בשו"ת דבר שמואל סי' קע"ז מובא בסי' יד דוד ברכות שם, ויומא שם, וכ"כ בשו"ת עמודי אש סי' ג' אות ט"ו, ושכ"כ הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"י ה"א) דרק השואל בעצמו שומע עי"ש ולא קשה קושיית הבכור שור, וראה גם בסי' בני ציון (לכטמן) סי' ק"א שם שכ"כ ובשו"ת מתת ידו (מהדו"ת) סי' י', ובמחזיק ברכה להחיד"א שם, ובסי' מגדים חדשים ברכות שם ועוד.

אבל ראה לקויש תצוה תשמ"ח הערה 31 שבאמת יש פלוגתא בין הרמב"ם ורש"י ושי"ן, וראה גם הערות וביאורים גליון ת"א אות ח' בארוכה בענין זה דרש"י סב"ל שהוא שואל להכהן, ולכן בעינן שיעמוד כנגדו פנים אל פנים, ושהכהן ישמע אותו, משא"כ הרמב"ם סב"ל שהוא שואל להקב"ה, והמענה בא ע"י הכהן, ולכן סב"ל דאין הכהן שומע אותו, ולכן עומד לפני הארון עיי"ש, וראה גם בסי' מלכות בית דוד סי' מ"א בענין זה ובכ"מ, דלפי כ"ז יוצא דשיטת רש"י הוא כמ"ש בבכור שור דהכהן צריך לשמוע שאלתו, ואמרינן דזהו כמו בחנה.

ואפשר לומר דזהו גם טעמו של אדה"ז דמצד תפלת חנה אין התפלה צ"ל בלחש לגמרי, ורק אדם שמחוץ לד' אמותיו לא יוכל לשמוע, כי סב"ל כשיטת רש"י לגבי אורים ותומים שהכהן הנשאל ה"י שומע לו, אלא דאח"כ תקנו מצד הטעם דעוברי עבירה שיתפלל בלחש לגמרי, ואכמ"ל עוד.

### מצד בקשת צרכיו צ"ל דיבור בקול דוקא

ג) בסעי' ד' נתבאר דמצד הגדר ד"בקשת צרכיו" שבתפלה הרי התפלה היא בעיקרה מצוה שבדיבור, כאדם המבקש צרכיו מאת המלך שבקשתו היא ע"י דיבור, ולפי"ז יש מקום לומר, שדיבור התפלה צ"ל דוקא בקול הנשמע לאחרים, כי זהו גדר הדיבור, בשביל הזולת וכו' עיי"ש.

ויש להביא רא"י לזה לפי מה שהאריך בסי' יחי יוסף סי' ט"ז להוכיח דאעפ"י שעיקר נוסח התפלה הקבועה בכל יום צריכה להיות בלחש, מ"מ התוספת של שאלת צרכיו שפיר דמי להשמיע קולו, וכמ"ש הרמב"ם בסי' בית אלקים (שער התפלה ספ"ו): "ומצאנו בכמה מקומות ענין תפלה בלשון צעקה שהוא הרמת קול כמו שמצאנו למשה ויצעק משה אל ה' כו', וכן בישראל מצינו ויצעקו בני ישראל אל ה', ונצעק אל ה' כו"י ומקשה דאיך זה מתאים עם מה דילפינן מחנה שלא ישמע קולו בתפלתו? ומתרץ שיש נפק"מ בין התפלות הסדורות בכל יום שצ"ל בלחש, לתפלה שהיא בעת צרה וכו' דאז מותר לצעוק בקול, וכן מביא מזהר ח"א דף קל"ב סע"א "שמעה תפלתי ה' דא צלותא דבלחש, ושועתי האזינה דא צלותא דארים בר נש קליה בעקתיה כמה דאת אמר ותעל שועתם אל אלקים כו"י וכ"כ הרמב"ן בסוף פ' בא (יג,טז) ומביא מה שאמרו רז"ל עמ"ש ביונה (ג,ח) ויקראו אל אלקים בחזקה,

- פרשת ויחי - שבת חזק - הי' תהא שנת נפלאות בכל - 9

מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול חציפה נצח לבישה כו' עיייש;  
וכ"כ בסי' כף החיים (סי' ק"א אות י') ומביא גם מזהר ח"ב  
(דף כ"א) וכן האריך בזה בסי' יפה ללב ח"ב קונטרס אחרון סי'  
ק"א אות ה' וח"ג שם, וע"י גם בסי' נחלת שמעון שמואל אי' סי'  
ד' שהאריך בזה ומביא שכ"כ גם בסי' זהב שיבה ברכות שם.

ובסי' פתח עינים ברכות שם ר"ל דעלי חשב דהא דתפלה צ"ל  
בלחש הי"ז רק בתפלה רגילה אבל לא בבקשת צרכיו הפרטיים, ולכן  
חשבה לשכורה, אבל בפועל למדים דאפילו בבקשת צרכיו הפרטיים  
צ"ל בלחש, וכ"כ במחזיק ברכה סי' ק"א שם, וכן כתב בסי' קשר  
גודל (סי' י"ב אות ג'), ובאחרונים הנ"ל הקשו עליו דהרי  
מוכח ממקומות הנ"ל דגם לפי האמת מותר להשמיע קולו בבקשת  
צרכיו הפרטיים כנ"ל, ואף דבחנה הי' זה בקשה פרטית, ומי"מ  
לפינו דקולה לא ישמע, עיי"ש מה שתירצו בזה בכמה אופנים,  
ואכמ"ל להאריך עוד.

וכל זה הוא כעין המבואר בהשיחה כנ"ל, דמצד הענין  
**דבקשת צרכיו** שבתפלה, הי' צ"ל ענין הדיבור ובאופן הנשמע  
לאחרים כו'.

### **בדעת הזהר דלא ישמע אף לאזניו**

ד' במ"ש בהערה 30 דהמג"א (או"ח סי' ק"א סק"ג) כתב דאין  
ראי' מהזהר ויקהל, דיי"ל שכוונתו "שאיש אחר לא ישמע קולו  
וכמ"ש הרמ"א סי' קמ"א" ראה גם בארוכה בענין זה בסי' ילקוט  
יוסף הל' תפלה סעי' ל"ו, שהביא דבזהר פי' ויקהל לפני לשון  
הנ"ל כתוב: "דמרי דאודנין צייתין לכל אינון דמצלן צלותהון  
בלחישו ברעותא דלבא "דלא אשמע ההוא צלותא לאחרא" עכ"ל,  
אלמא דעיקר הקפידה היא שלא ישמעו אחרים, וכן בזהר פי' פינחס  
(רלב) איתא: ולא צריך למשמע קלא בצלותיה אלא רק שפתיה  
נעות וקולה לא ישמע, וכל מצלי בחשאי "דלא אשתמע צלותיה  
**לגבי חבריה**" כגון מה דדריש לחבריה, ולא צריך למעבד אלא  
דיבור בחשאי דלא ישמע חבריה, ובגין דא אוקמוה רבנן כל  
המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה וכו', ואח"כ מביא  
שהרח"י עצמו בספר עץ הדעת טוב (פי' ואתחנן דף רה"א) כתב,  
שלא תהי' תפלה בקול גבוה ממש הנשמע לזולתו וכמו שמבואר  
בזהר פי' ויקהל כו' ע"כ, הרי דהרח"י עצמו כתב כאן באופ"א  
ממ"ש בסי' עולת תמיד עיי"ש בארוכה.

## דעת הרשב"י בגמ', ודעת הרשב"י בזהר

ה) בסעי' ה' נתבאר דעת הזהר שהתפלה בלחש היינו שלא יהי' נשמע אפילו לאזניו, כיון דעפ"י פנימיות התורה תפלת העמידה היא תכלית הדביקות בהי' כו' שאין שום מציאות בלעדו ית' ומצד ביטול זה אינו מרגיש מציאותו עד שהוא עצמו אינו שומע את קול תפלתו עיי"ש.

ויש להעיר במ"ש בברכי יוסף או"ח שם, דבזהר סב"ל לרשב"י דאפילו הוא עצמו לא ישמיע לאזניו כנ"ל, ואילו בסוטה (שם לב,ב) סב"ל לרשב"י דתפלה בלחש הוא משום שלא לבייש עוברי עבירה כשמתוודים בתפלתם, ומשמע דסב"ל שהקפידה היא רק שלא להשמיע לאחרים, אבל לעצמו מותר, לא כפי דסב"ל בזהר? וכתב הברכ"י דרשב"י בגמ' אמר כן לפי פשוטם של דברים, ובזהר תפס להחמיר שלא להשמיע אף לאזניו ע"ד הסוד עיי"ש, ולפי השיחה יומתק הדברים, דרשב"י בגמ' פירש לפי ענין התפלה בגליא דתורה, אבל בזהר פי' לפי ענין התפלה עפ"י פנימיות התורה שהוא תכלית הדביקות והביטול להי' כנ"ל, ולכן שם סב"ל דלא ישמע אף לאזניו.

וראה עוד בענין זה בסי' נימוקי אורח חיים (סי' תקפ"ב) דלפי דעת הזהר גם בר"ה ויוהכ"פ לא יתפלל בקול ואדרבה בר"ה ויוהכ"פ צריך זהירות בזה יותר, וכמ"ש בסי' מנחם ציון עה"ת במאמרו ליל ר"ה, משא"כ לדעת הטור והמחבר שם מותר להתפלל אז בקול רם, (וכ"כ בשו"ע אדה"ז סי' קי"א סעי' ג') עיי"ש, וראה גם בשל"ה (מסכת ר"ה עמוד הדין דף ריד,א בהגהה) בענין תפלת ר"ה ויוהכ"פ שיש הוכחה מעובדא דעלי וחנה שיש להתפלל אז בהשמעת קול, דכיון שמעשה זה הי' בר"ה ועלי הי' סבור שמתפללת תפלת ר"ה לכן גער בה על שלא השמיעה קולה, אבל באמת חנה לא התפללה אז תפלת ר"ה רק התפללה על צרכיה שיהיו לה ילדים כו' עיי"ש, וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 187 הערה 66 שצ"י לשל"ה זה להוכיח דתפלת חנה הי' בר"ה, וראה בסי' כרם יעקב סי' ט"ו אות כ"ב וסי' י"ח, ובהערות וביאורים גליון ד"ש ע' ו' בהשקו"ט אם תפלת חנה הי' בר"ה ואכ"מ.

- פרשת ויחי - שבת חזק - ה"י תהא שנת נפלאות בכל - 11

## בענין מצוה דרבים

הת' אליהו נתן הכהן סילבערבערג  
≈ תלמיד בישיבה ≈

בלקוי"ש פ' אמור תשי"נ מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א הא דפרסמה התורה גנותה דשלומית בת דברי (שזנתה - בשוגג - עם מצרי) כדי להוציא מזה שבחן של ישראל (-שהיא היתה היחידה שעשה כני"ל), דלכאורה איך אפשר לדחות (ולבזות) יחיד מישראל, (אפי"י) בשביל רבים, ומבאר בזה, דמכיון שמזה יוצא שבחן של כלל ישראל, והיא עצמה הוא חלק מכלל ישראל, לכן הרי"ז שבחה ג"כ, ונמצא שאין דוחים אותה (וכבודה) בשביל אחרים, עיי"ש.

ובהערה שם מביא דמצינו ג"כ בנוגע להדין דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך שיש בזה כמה יוצאים מן הכלל, וא' מהם - מצוה דרבים (ומציין לתוסי' שבת ד,א, ועוד עיי"ש).

ויש להעיר בזה ממש"כ התוסי' בב"ב יג,א, (ד"ה כופין) בנוגע להך דינא - דאין אומרים לאדם חטא וכו': והא דשחרר ר"א עבדו בהשולח (גיטין ל"ח,ב) שנכנס לביה"כ ולא מצא שם יי (- והיינו, דאע"פ שהמשחרר עבדו עובר בעשה מ"מ שחרר אותו), התם משום דר"א גופיה עשה מצוה בכך שהשלים המנין, עכ"ל. והנה הך מעשה דר"א הוא המקור (בפשטות) להא "דמצוה דרבים שאני"י כמבואר בגמ' ברכות (כדלקמן), וכן בתוסי' בשבת (דלעיל) מביא מעשה זו, ומתרג' - דהטעם ששחררו אע"פ דאין אומרים לאדם חטא וכו' הוא - משום דמצוה דרבים שאני, ומזה מובן לכאורה דהא דבמצוה דרבים אכן אמרינן לאדם חטא וכו' - אינו משום דהוא מצוה חמורה וכו' וכפשטא דמילתא, אלא - משום שיש לו חלק בהמצוה עצמו, ולפי"ז מבואר קצת שדין זה קשור עם המבואר בפנים השיחה, וד"ל.

[ועיין בס' חמדת ישראל (נר מצוה, מצוה י"ג) שרצה לחדש דהטעם ע"ז ש- בחצי עבד וחצי ב"ח - כופין את רבו לשחררו לפרות ולבבות, אע"פ דבכלל אין אומרים לאדם חטא (שזהו קושיית התוסי' הני"ל), הוא משום דבמצוה "לא תהו ברא אלא לשבת יצירה" אין נפקי"מ איך מקיימים אותו דהעיקר הוא קיום העולם שבא על ידו, ולכן בזה דהאדון משחרר העבד יש לאדון עצמו חלק

בהמצוה, דהרי על ידו נתאפשרה הפו"ר שעייז נעשית תיקון העולם (ועיייש שרוצה לפרש כן דברי התוסי עצמו). ולכאורה זה יתאים להני"ל אלא דלכאורה דוחק לפרש כן, חדא, דמדברי התוסי לכאורה לא משמע ככה, ועוד, דא"כ לפ"ז מובן בפשטות למה הביא הגמ' הטעם - לזה שכופין את רבו - מהא ד"לא תהו ברא", ולא מהמצוה דפו"ר, אבל התוסי בעצמו הקשה ע"ז ולא תרצו שהוא מטעם זה - דאין אמרים לאדם וכו'.

אלא שעצ"ע בגופא דמילתא - דמצוה דרבים שאני - ושייכותו להדין דאין אומרים לאדם חטא, דהנה ז"ל הגמ' ברכות (מ"ז, ב) שם: מעשה בר"א שנכנס לבהכ"נ כו' והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאי לעולם בהם תעבודו (ומשני) לדבר מצוה שאני (ומקי) מצוה הבא בעבירה היא, (ומשני) מצוה דרבים שאני, ע"כ. והנה מפשטות הגמ' משמע דזה פשוט שהוא עצמו (ר"א) הי' לו מצוה בזה (וכנ"ל בדברי תוסי) - דא"כ מה שייך מצוה הבא בעבירה בבי בני"א - ומ"מ מק' הגמ' דהוא מצוה הבא בעבירה, וע"ז מתרץ דמצוה דרבים שאני, וא"כ משמע בפשטות דהא ד"מצוה דרבים שאני" הוא משום חומר המצוה (שדוחה את העשה, או שעכ"פ אין בזה החסרון דמצוה הבי"ע), אבל מה שייך כ"ז להדין דאין אומרים לאדם חטא וכו'.

וע"ד החידוד (עכ"פ) י"ל, דלכאורה צל"ה"ב בכלל תירוצו של הגמ' דמצוה דרבים שאני, דאיפוא מצינו שמשום מצוה דרבים מותר לעשות עבירה כדי לקיים המצוה (- דהיינו שמצוה דרבים מותר לעשותו אפי' כשבא בעבירה), והביאור בזה אפ"ל - דלגבי הרבים הרי אין כאן עבירה, דמצוה הבא בעבירה הוא כשהעושה את המצוה עשה תחלה עבירה (-שעייז נתאפשר לו לעשות המצוה), משא"כ כאן הרי הרבים לא עשו שום עבירה. אלא דלכאורה עדיין אינו מתורץ דהא לגבי ר"א עצמו קיים העבירה ואיך אפשר לעשותו - והיינו, שאף שבנוגע להציבור אין כאן עבירה כנ"ל, מ"מ לגבי הוא עצמו וכו' - ולכן יש לפרש דכיון שהוא עצמו הוי חלק מהציבור אז לגבי זה כאלו לא עשה עבירה זו, פירוש, דחוץ מציאותו הפרטית ומצותו הפרטית נעשית פה ענין כללי - מציאות הציבור (-הרבים), והוא עצמו נכלל בכלל זה, ולגבי זה אינו נוגע זה שהוא כאיש פרטי עשה וכו'. ובס"א, כמו שלגבי הרבים יש כאן מצוה (דמנין) שהוא נפרד - ואין לו שייכות ישר - לעבירה כנ"ל, כן הוא לגבי האדם עצמו. וזהו אכן תירוץ הגמ' "למצוה שאני" - דלמצוה, כמו מנין, מותר לשחרר, אלא

- פרשת ויחי - שבת חזק - ה"י תהא שנת נפלאות בכל -13

דבזה הקשה הגמ' דלכאורה הרי לגבי המשחרר עצמו הרי מצוה זו בא בעבירה, וע"ז תירץ שהוא עצמו כמו הרבים ולכן הרי מצוה הוא דבר נפרד מהעבירה, וא"כ מותר לעשות עבירה כזה משום ד"למצוה שאני" (-מותר לשחרר העבד).

[ולפי"ז יש לבאר הא דבגמ' גיטין (לי"ח,ב) כשהובא המעשה דר"א מקשה הגמ' דלכאורה אסור וכו' ומתרץ דלמצוה שאני, ואינו מביא ההמשך דמצוה הבי"ע ומצוה דרבים וכו' (וכמו שהקשו האחרונים), ולהני"ל יובן דאכן זהו עיקר התירוץ אף למסקנא דמילתא- אלא שההמשך מסביר למה המצוה אינו תלוי ובא מהעבירה וכנ"ל].

ולפי"ז מובן בטוב טעם שזהו דומה להסברא שכתב שם כ"ק אדמו"ר שליט"א בהשיחה הני"ל בגדר הרבים דכלל ישראל שזהו בכ"א מישראל, וכנ"ל.

אולם עדיין ילי"ע בענין זה ד"מצוה דרבים שאני", דהרי הך סוגיא דאין אומרים לאדם וכו' והיוצאים מן הכלל, מובא בכ"מ בש"ס והוסבר בתוס' בכ"מ ולכאורה באופנים שונים ובהסברות שונות, ועוד חזון למועד.

~~~~~

## למה שלח יוסף ליעקב גריסין של פול?

הרב טוביה בלוי

≈ ירושלים עיה"ק ≈

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

בלקו"ש, חלק י" (פ' ויגש, עמוד 157) מבואר למה בחר יוסף בגריסין של פול לשלוח לאביו כי בכך רמז לו שכמו שהגריסין הוא מאכל של קטנים פרודות לחלקים (ובהערה 40 מה"גור אריה" - ולהעיר שזה פירוש המהר"ל, ראה להלן - ש"גריסין של פול הם פולים שבורים לחלקים כדכתיב ויגרס בחצץ גוי"י) כך ישנם "דברים שמביאים תועלת גדולה דווקא ע"י שמחלקים ומפרידים אותם, ועד"ז בנדו"ד דוקא ע"י שאחי יוסף מכרוהו למצרים והפרידוהו מאת כולם יצאה הטובה" וכו', ע"ש.

ובסי "גבורות היי" (למהר"ל - ראה לעיל) פרק י', כותב:  
"נראה שהפול טוחנין אותו בריחים של גרוסות, שכאשר גורסין אותו בריחים עושה הרבה מאד, לכך נקרא גריסין שגורסין ומשברין אותו לחלקים הרבה וכו', כך היו ישראל בזמן שהיו משעבדים בהם בעבודה המשברת את גופם עייז היו פרים ורבים, כדכתיב: "כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" וכו', עיין שם היטב.

ומסתבר לומר כי הענין שבסי גבורות הי' ובלקוטי שיחות הוא אחד ושניהם רומזים לענין הפנימי של תכלית וכוונת הגלות, כמשל הזית הידוע שכותשין אותו, וכמבואר במקומות רבים בתורה כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובדא"ח בכלל, שהכל היה כדי להגיע ל"כן יפרוץ", יעלה הפורץ לפנינו, ופשוט.



## ח ס י ד ו ת



### משכן ומקדש

הרב שלום חאריטאנוו  
≈ משפיע בישיבה ≈

בקונטרס הי' טבת ש.ז. ס"ב...שביהמ"ק הי' מדומם, ודלא כהמשכן, שרק קרקע המשכן הי' מעפר דומם, אבל כותלי המשכן היו מצומח, והמכסה שעל המשכן (היריעות) הי' מחי...ע"כ

ובהערה 7 (על זה שרק קרקע הי' מעפר) כותב "שנשתנה ממסע למסע".

ולכאורה צריך ביאור: מלשון ההערה שנשתנה (ממסע למסע) ולא שנשתנה משמע דזה שנשתנה ממסע למסע הוא ביאור בהחסרון שרק קרקע המשכן הי' מעפר. ולכאורה, יש כאן שני ענינים: א) שרק קרקע המשכן הי' מדומם ולא שאר חלקי המשכן. כלומר, חלק אחד בלבד. ב) שחלק זה עצמו הוא חלק שנשתנה ממסע למסע. אבל

- פרשת ויחי - שבת חזק - הי' תהא שנת נפלאות בכל -15

מלשון ההערה משמע שהוא (לא הוספה על הנאמר בפנים, אלא) ביאור.

וי"ל בזה: דבאם שאר החלקים היו ממין אחד בלבד הי' זה חסרון לגבי הצומח כיון שרוב המשכן הוא ממין אחר. אבל מכיון שבשאר החלקים הי' הן צומח והן חי, אי"כ אי"ז חסרון. ואדרבה, בהמשכן היו כל הג' בחי' דצ"ח. ולכן מבאר בהערה שזהו מפני שיש גרעון קרקע המשכן לגבי כל המשכן, כדלקמן.

לכאורה הי' אפשר לומר שהגרעון שבקרקע המשכן לגבי כל המשכן הוא שקרקע המשכן אינו בכלל קדושת המשכן. אבל-אינו. כמובן מפסק דין "ומן העפר אשר יהי בקרקע המשכן יקח הכהן" (נשא ה, יז. וראה לקו"ש ח"ו ע' 18), שגם זה בכלל קדושת המשכן.

ולכן מבאר בהכרח שהגרעון שבקרקע המשכן לגבי כל המשכן הוא בזה "שנשתנה ממסע למסע" - שי"ל הכוונה בזה, שהקדשה לא נקבע בזה באופן קבוע, כלומר, שהקדושה לא נתעצם בהקרקע ולכן הי' רק בזמן שהמשכן הי' שם, וע"ד "במשך היובל המה יעלו בהר".

~~~~~

## הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א תו"א פר' ויגש (גליון)

הרב יצחק צירקינד  
≈ תושב השכונה ≈

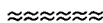
בקובץ הערות וביאורים גליון הקודם ע' 21 הובא הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א לתו"א דפי ויגש במ"ש כו' לאחרי שמנה המכסה מיריעות עזים ועורות אלים ועורות תחשים וע"ז העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א ד"צ"ע מה שיירי", והעיר ע"ז א' מתושבי השכונה דלכאורה הי' אפ"ל דמוסיף בזה יריעות התחתונות דשש משזר תכלת ארגמן ותולעת שני, ומתרץ דעפ"י הסדר הנכתב בהמאמר אאפ"ל כן.

ובהמשך לזה מבאר למה השמיט אדמוה"ז מכסה התחתונה, דכללות הענין המדובר בהמאמר הוא לבאר ההפרש בין המשכן

וביהמ"ק שבביהמ"ק הי' העיקר של דומם ואפי' הגג ובהמשכן נהפוך הוא שרק הקרקע הי' מדומם משא"כ הכתלים שהיו מסוג הצומח והגג מסוג החי, ולפי"ז י"ל שברצונו להדגיש בנוגע להגג שהי' מסוג החי וזה מודגש דוקא במכסה השניי והשלישית משא"כ יריעות התחתונות דנעשו מסוג הצומח (פשתן בפשטות וצמר דהוי שערות הוא ג"כ צומח) ומוסיף שיומתק יותר לפי פשטי"מ דמכסה הראשונה אינו נקי' גג המשכן אלא חלק המשכן עצמו.

ושני קושיות בדבר: א) עפי"י הנ"ל הי' מקום לאדמוה"ז לכתוב יריעות התחתונות ולכלול אותן בהמשכן (כמו שבגג מביא ג' דברים). ב) - והוא העיקר, בכל ההערה מצטט **עורות עזים**, ואשר עפי"ז יש אולי מקום להני"ל, אבל מה נעשה דהלי' בתוי"א (לקוח מהפסוק) הוא **יריעות עזים** ומפורש במפרשי המקרא שהיריעות עזים נעשו **מנוצה** (ז.א. שערות) של עזים ולא מהעורות, וא"כ עפי"י כל פלפולו דשערות הם מסוג הצומח הרי גם יריעות עזים הוי מצומח ובתוי"א מפורש שהיריעות הם בחי' החי, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה השמיט יריעות התחתונות.

ומשו"ז נ"ל בהיפוך דהצמר שביריעות התחתונות הם חי', (ומה שהביא מהמשך תער"ב דף תתע"ג אינו ענין לכאן ואדרבה שם מבואר דעור הבהמה הוא בעולם העשי' נמוך יותר מצומח דהוא ביצירה, אלא שהוא ענין אחר, ואכ"מ), והא דהשמיט יריעות התחתונות הוא משום דהיו **מורכבים** מצמר ופשתים יחדיו, ז.א. חי' וצומח, והוא ענין צדדי מתוכן המאמר (ואולי י"ל דהוי בדוגמת ממוצע בין צומח דהכתלים לחי דהגג וכבפשטות דנקי' משכן אעפי"י שהי"י ג"כ לאהל ואכ"מ).



## לעולם ה' דברך נצב בשמים (גליון)

הת' משה יעקב ראב"ן

≈ ישיבה גדולה ליובאוויטש לונדון ≈

בגליון תר"ט רוצה התי' י.א. לתרץ קושייתי, מהי הראי' מהפסוק .."לעולם הוי' דברך נצב בשמים" לכל שאר הנבראים מלקוי"ש חלק כ"ט ע"י 29.

- פרשת ויחי - שבת חזק - ה"י תהא שנת נפלאות בכל - 17-

ואין תירוצו מובנת לכאורה כלל וכלל דהוא מפורש שם בלקוי"ש שיש חידוש בהתלבשות בארץ מהתלבשות בשמים ובלשונו הקי "משא"יכ על הארץ מתחת אין הנבראים ארציים וחמורים...וואלט מען געקענט מיינען אז דער דבר הוי"י אין אין זיי ניט באופן פון התלבשות....."

הרי מפורש שארץ הוא חידוש גדול יותר מהשמים ומי"ש דוקא דברך נצב בשמים הוא כמי"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערה שם דבחי דברך הוא דוקא בשמים.

ולפלא הכי גדול שכותב הנ"ל "אבל פשוט שכן הוא אף לגבי ארץ במכ"ש וק"ו ואין הדעת סובל אחרת..." וצע"ג.

~~~~~

## מלך על כל ישראל - לפני בנין ביהמ"ק

הרב טוביה בלוי

≈ ירושלים עיה"ק ≈

≈ מח"ס כללי רש"י ≈

בקונטרס ה' טבת תשנ"ב (מאמר ד"ה ודוד עבדי - משי"פ ויגש היתשלי"ב), עמ' 4, בשולי הערה 11, "ולהעיר גם מזה שבירושלים מלך דוד על כל ישראל וכו' (לפני בנין ביהמ"ק)" - שמזה ראייה בפשטות שיש כמה ענינים שבהם מודגשת גם ענין מעלת המלכות, עיי"ש.

ולהעיר ממגילה דף י"ד, ע"ב: שיאשיהו מלך יהודה מלך גם על עשרת השבטים לאחר שירמיהו החזירן, עיי"ש.

ועל זה יש להעיר ש"יאשיהו" הוא בגימטריא של שמו הקי (הפרטי) של כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולהעיר עוד ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מיום "ערשי"ק ויגש אליו ויאמר בי אדוני" היתשי"א (נדפס לאחרונה באג"ק חלק ד', עמ' ק"יו), הערה 6, עיי"ש היטב היטב.

## פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

---

### כ"ב שנה שלא כיבד יעקב כיבוד או"א

הרב וו. ראזענבלום

חושב השכונה ≈

בגליון י"ג [פרשת ויגש] מתרץ הרב י. וולדמן השאלה בפירש"י פרשת וישב (לז, לד) ד"ה ימים רבים: כ"ב שנה משפירש ממנו עד שירד למצרים. . כנגד כ"ב שנה שלא קיים יעקב כבוד אב ואם.

היתכן שיענש יעקב על פרישותו מאביו בעונש של אבידת בנו אהבו כ"ב שנה.

שהרי בריחתו לחרן ושהותו שם מוכרח היי מפני יראת עשו, ובפרט שעשה כן ע"פ ציווי אמו.

ומתרץ, שהגם שמקורו של רש"י הוא במס' מגלה (טז): ושם מודגש כמה פעמים שזה היי ענין של **עונש**.

אבל רש"י בפירושו עה"ת בפרשת וישב מתעלם מהדגשה זו **ומשמיט ענין ולשון עונש**.

שמה יש ללמוד **שלא** היי בהנהגת יעקב כלפי אביו איזה דבר בלתי רצוי ח"ו שעליו מגיע עונש.

אלא שבגלל השנים שהוכרח יעקב לשהות בבית לבן איבד **הזכות** לשמש אביו.

ומה שמסיים שם רש"י "וסופי **ללקות** כנגד" (ולא כתב וסופי **ליענש** כנגדו), ע"כ כוונתו לא לענין עונש אלא לזה שיחסרו ליעקב ההגנה והזכות ממעשי כיבוד אביו.

ע"ד כאן תוכן דבריו בגליון הניל.

אבל דבריו צריכים עיון עדיין.

- פרשת ויחי - שבת חזק - היי תהא שנת נפלאות בכל - 19

עיינ בפירש"י בסוף פרשת תולדות דייה אחות נביות (כ"ח, ט"ו) . . הא למדת שאחר שקבל הברכות נטמן בבית עבר יד שנים אבל לא **נענש** עליהם בזכות התורה שהרי לא פירש יוסף מאביו אלא כ"ב שנה . . אלא ודאי נטמן בבית עבר בהליכתו לבית לבן ללמוד תורה ממנו, ובשביל זכות התורה לא **נענש** עליהם, ולא פירש יוסף ממנו אלא כ"ב שנה, עכ"ל.  
שלכאורה, מפשטות לשונו של רש"י משמע שעל י"ד שנה שנטמן בבית עבר לא נענש, הא על הכ"ב שנה **נענש**.

ואולי היי אפשר לתרץ שאלה הנ"ל באופן אחר קצת.

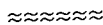
עיינ בפירש"י בפרשת נח דייה אך נח (ז, כג): . . ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו, ועליו נאמר (משלי יא, לא) הן צדיק בארץ ישולם, עכ"ל.

ועיין בלקו"ש חלק ה' פרשת נח שיחה ב' וז"ל:

דער פירוש "שאיחר כו' והכישו" איז אבער בכלל שווער: . . די גאנצע הצלה פון דעם ארי איז געווען דורך נח"ן. דערצו האט ער אים געשפייזט די גאנצע צייט פון מבול. און אפילו אט דעם איינציקן מאל וואס ער האט זיך פארשפעטיקט מיט זיין געבן אים עסן, איז דאך דאס געווען ניט צוליב דעם וואס ער איז געווען פארנומען מיט זיינע פריוואטע זאכן, נאר צוליב זיין טרדא אין דער תיבה - איז ווי קומט עס אז צוליב **דעם** זאל אים **דער** ארי בייסן?

פארענטפערט דאס רש"י מיטן פסוק "הן צדיק בארץ ישולם", אז ווען א צדיק טוט עפעס אמאל שלא כדבעי אפילו בדקות דדקות, ווערט ער באשטראפט "בארץ", דא אויף דער וועלט (בכדי אים זאל ניט פעלן אין זיין שכר אויף יענער וועלט. ובמילא קומט אויס, אז דאס וואס דער ארי האט אים געביסן איז געווען צוליב זיין, נחיס **טובה**, עכ"ל בלקו"ש שם.

ואולי אפשר לומר עדי"ז בנוגע להכ"ב שנה שיעקב אבינו נענש.



## הערה בפירש"י פר' ויגש (גליון)

הרב יצחק צירקינד  
≈ תושב השכונה ≈

בקובץ העובי"א גליון תרי"א העירו התי' ב.ב.ב. וא.ב.  
בפירש"י (מקץ מ"ב,ג) ד"ה וירדו אחי יוסף דמפרש ולא כתב בני  
יעקב מלמד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו לבם להתנהג עמו  
באחווה ולפדותו בכל ממון שיפסקו כליהם עכ"ל והקשו למה העתיק  
בהד"ה גם תיבת וירדו, ותרצו דמתיבות אחי יוסף אין רא"י  
להנהגה דאהבה כי יכול להיות גם סיבה לשנאה וכדברי יהודה  
(וישב לז,כז) לכו ונמכרנו לישמאלים.... כי אחינו בשרנו  
הוא, ואלו וירדו שמדגיש שהיו מוכנים לרדת לכל תחתיות כדי  
לפדותו זהו חלק מההכרח.

ומה מאד נפלאתי לפירוש זו, איך יש מקום לפרש שאחווה הוא  
סיבס לשנאה, והא דאמר יהודה כי אחינו בשרנו הוא קאי על  
תיבות הסמוכים לה וידנו אל תהי בו, ועיי רש"י ד"ה באנו אל  
אחיך אל עשו (לב,ז) ורש"י ד"ה אחי דינה (ל"ד, כה), ומה  
הרא"י מתיבת וירדו דכתיב בפשטות כי מצרים נמוכה מא"י ועוד  
קושיות ע"ז.

והביאור בכהנ"ל הוא דיוק בתיבות רש"י שהיו מתחרטים  
דפיררוש תיבות אלו הוא שהי פעולה נמשכת של חרטה ולא  
שהתחרטו וזה מדייק רש"י מתיבת וירדו דכל זמן הירידה היו  
בענין ד-אחי יוסף ולא רק ביציאתם.



- פרשת ויחי - שבת חזק - היי תהא שנת נפלאות בכל - 21

## ר מ ב " ס

-----

### חולה שיש בו סכנה בשבת

הרב שמואל לאופר

≈ חבר הכולל דנחה"ח ≈

ברמב"ם הלי שבת פ"ב הי"א איתא: דחויי היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצוות. לפיכך: חולה שיש בו סכנה - עושין לו כל צרכיו בשבת על פי רופא אומן של אותו מקום. ספק שהוא צריך לחלל עליו את השבת ספק שאינו צריך. מחללין עליו את השבת שספק נפשות דוחה את השבת. עיי"ש.

ובצפ"ע ח"ב ע"י 119 כתב ובלשונו "והנה רבינו בהל' שבת פ"ב דייק שם רופא שבאותו מקום לענין היתר של חלול שבת, משמע משום דקבלוהו עליהם ואף דמבואר בשבת קכ"ח ע"ב וה"ה דף כ"ג ויומא דף פ"ג דמביאין רופא ממקום למקום זהו רק היכא שנודע לנו שהוא מסוכן, וע"י ב"ק דף פ"ה ע"א אסיא רחיקא כו"י עכ"ל.

ולא זכיתי להבין דבריו, שהרי הרמב"ם כתב לגבי חולה שיש בו סכנה שצריך לעשות צרכיו על פי רופא אומן של אותו מקום ורק אח"כ מדבר בספק חולה שיש בו סכנה משמע שבתחילת ההלכה מדובר בנודע לנו שהוא מסוכן ובכ"ז מצריך הרמב"ם רופא אומן של אותו מקום.

גם מהו המקור לדין הנ"ל ואבקש מקוראי הגליון לעיין בזה.

≈ ≈ ≈

### מלאכת מבעיר בשבת

הנ"ל

שם פ"ז הי"א: בסיום מנין הל"ט מלאכות כתב "וההבערה והכבוי" ובמשנה פ"ז מ"ב איתא "המכבה והמבעיר", ובפי

22 - פרשת ויחי - שבת חזק - ה"י תהא שנת נפלאות בכל -

התיו"ט כתב: הכא לא קשיא, דליתני מבעיר ברישא, דשאני לעיל בחורש ובזורע דלעיל כל סדורא דפת נקט כסדר חוץ מחורש כ"כ התוסי, [ולי אכתי קשה דהא בכל אינך בסידור בגד ועור שמר ג"כ התנא הסדר ואף בכתיבה ובבנין נקט העשי קודם הסתירה.

ולכן נראה בעיני, דמשום כך אחר הבערה לומר הבערה איכא מאן דס"ל שאין בה חיוב הטאת שאינה אלא בלאו והוא רבי יוסי שאמר הבערה ללאו יצאת בפסוק לא תבערו אש וגוי, כדאיתא בסוגיא דף ע"ן עכ"ל.

אמנם הרמב"ם שמטרתו בחבורו הוא הלכות הלכות אפ"ל שנקט כדרך כל הארץ המבעיר והמכבה.

ויל"ע עוד גם בכמה שינויים ולדוגמא שמקדים עשיית הנירין להנסכת המסיכה ובמשנה המיסך ורק אח"כ והעושה שני בתני נירין.

~~~~~

## גג העליה

הרב יהודה קעלער

≈ מח"ס מנחת יהודה וירושלים ≈

≈ תושב השכונה ≈

תנן במדות פ"ד מ"ה: "ומסבה היתה עולה ... שבה היו עולין לגגות התאים ... עד שהוא מגיע לפתחה של עלי ובפתחה של עלי היו שם שתי כלונסאות של ארז שבהן היו עולין לגגה של עלי ובראשיהן פיספסין מבדיל בעלי בין קדש ובין קדש הקדשים, ולולין היו פתוחין בעלי לבית קדשי הקדשים".

וכתב רבינו בפיה"מ וז"ל: "והוא יזכיר עתה שהיתה עלי על ההיכל וקדשי הקדשים ובקרקע העלי היתה מחיצה מבדילה בין תקרת ההיכל ותקרת קדש הקדשים" עכ"ל.

ובספר צורת הבית עפ"י שיטת הרמב"ם (מהדורה שני ע" עב) הבאתי השאלה שמכיון שהיו בעלי שתי פרוכות המבדילות בין

- פרשת ויחי - שבת חזק - היי תהא שנת נפלאות בכל - 23

הקדש לקדש הקדשים [והוא מבואר בהלי כלי המקדש פי"ז הלי י"ז ע"ש]. פיספסין למה לי?

ועל זה פירשתי שהפסיפס היי מבדיל על גג העלי ולא בתוך העלי, (ולמרות מה שכתב רבינו בפיהמ"ש חזר בו בהלי ביהב"ח פי"ד הלי [טו] וז"ל: "וראשי פיספסין היו מבדילין בעלי בין גג הקדש לגג קדש הקדשים כו"ו ושכן מצאתי מפורש במאירי ובסי הר המורי". (מ"ש שכן כתוב במאירי, טעות הוא בידל).

ויש להביא ראיה שכאשר רבינו כותב גג, אי"א לפרשו שרצפת העליונה היא גג לתחתונה. והוא, דכתב רבינו לעיל בהלי (ג) [ד] "...וכך היי מדת רומו, בנו גובה שש אמות אטום סתום כמו יסוד לו, ורום כותלי הבית ארבעים אמה ורום הכיור **שבתקרה** אמה ועל גביו גובה שתי אמות פנוי שיכנס בו הדלף והוא הנקרא בית דלפא ועובי **התקרה** שעל גבי בית דלפא אמה ומעזיבה גובה אמה, ועלי בנוי על גביו גובה כותליה ארבעים אמה **ובגגה** גובה אמה כיור וכו"ו. הרי שבאותה הלכה שינה רבינו לשונו ובתקרת ההיכל כתב הלשון "שבתקרה" ובעלי לשון "ובגגה", הרי ברור שתקרת הבית שיש עליה עלי אינה נקראת גג. (ולמעיר שרבינו שינה מלשון המשנה, שלא נזכר שם לשון גג כ"א תקרה).

ומדי דברי בגובה הבית, לכאורה יש להקשות למה היו צריכים לעשות בית דלפא אמתים? (ועיין בהלכות חמץ ומצה פי"ה הלי [יא]) הרי פירושו של דלף הוא שהולך טפות טפות, ולמה הוצרכו בשביל זה אמתיים, ובין להיכל ובין לעלי?

והנראה לעי"ד בזה הוא כמו שפירשתי בענין התאים, שכך היי הדרך לבנות תאים, שיהיו תאים חלולים בקירות הבית. כמ"ש בריש פי המוכר את הבית, והוא בשביל להגן מפני הקור והחום (בלע"ז INSULATION) כמו"כ היו עושים מקום חלל בבית הדלפא כאמתיים, וכן הוא בהרבה בתים בשכונתינו. (עכ"פ כן הוא בבית שלי) ועפי"ז סרה קושיית הראב"ד. ודו"ק.



## נ ג ל ה

### עניית אמן וכיו"ב ע"י הטלפון

הרב עקיבא גרשון וואגנר

≈ חבר כולל שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈

הנה בקובץ אחלי שם חוברת ה' דן הרב יששכר דוב קלויזנר בארוכה בענין עניית אמן ודברים שבקדושה בשמיעה ע"י הטלפון, ובא לידי מסקנה מוזרה שאסור לדעת אדה"ז, ושוב לא הסתפק בזה ובחברת ו' הוסיף על דבריו ורצה לומר דכ"ה דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתבו, בה בשעה שמפורש בדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א להיפך, ומכיוון שהוא נוגע להרבה למעשה אעתיק את לשונו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א ומה שאפ"ל בזה.

הנה זלה"ק של כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתבו מכו' טבת תשמ"ג (שנדפסה (בחלקה) בלקו"ש חכ"א ע' 497, ובתשובות וביאורים יגדיית ס"י קל"ז) "...הטעם שאין יוצאין בזה שמיעת מגילה הוא כי נעשה שינוי עיקרי, ואין זה כ"א קול של (קרום של) מתכת... כל הנ"ל לא שייך (תמיד) לעניית אמן וכיו"ב - כי בכוי"כ אופנים נוגע בזה רק כיוון הזמן ולא שמיעת קול השי"ך, כדמוכח מביה"כ דאלכסנדריא של מצרים... וכמורש ... ובארוכה בשו"ע אדה"ז שס"י (סו"ס קכד) עכלה"ק.

ויש להבין בזה מ"ש "לא שייך תמיד. כי בכוי"כ אופנים .. דמה בא לאפוקי במ"ש תמיד ובמ"ש דרק בכוי"כ אופנים נוגע רק וכו"ז. (ומ"ש הרב הנ"ל בפ"י "תמיד" לא זכיתי להבין כלל).

ויצא הרב הנ"ל לפרש דכיוון דמבואר בשו"ע אדה"ז או"ח סי' נ"ה סכ"ב "וי"א שמ"מ צריך שלא יהיה מפסיק טינוף או ע"ז שהיא חשובה כצואה לענין זה ויש לחוש לדבריהם". הרי לפי זה בשידור על ידי טלפון וכיו"ב (שכמעט) מן הנמנע הוא שלא יהיה צואה מפסיק בין ביה"כ להמקום ששם עונים, א"כ אסור לענות ע"ז, וא"כ ר"ל דזהו מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א ד"בכוי"כ אופנים" יכול לענות אמן דבא לאפוקי היכא דטינוף או ע"ז מפסיק דאז אינו יכול לענות, עכתו"ד בחוברת ו' הנ"ל.

מיהו דבריו תמוהין מאד מכמה טעמי.א) דאם היה כ"ק אדמו"ר שליט"א כותב דבכו"כ אופנים יכול לענות אמן עיי' טלפון וכיו"ב, היה אפשר לומר בדבריו דבא לאפוקי צואה מפסקת, אבל הרי הלשון הוא "דבכו"כ אופנים נוגע בזה רק כוון הזמן" ולפי דבריו אי"ז מובן כלל דלעולם נוגע לא רק כוון הזמן אלא גם באם צואה מפסקת או לא ולכן כשמכוון הזמן ואין צואה מפסקת יכול לענות. ב) המשך הלשון הוא "דבכו"כ אופנים נוגע בזה רק כוון הזמן ולא שמיעת קול השי"ץ" דמבואר מזה ברור דבמי"ש "בכו"כ אופנים" בא לאפוקי מה דלפעמים גם בעניית אמן נוגע שמיעת קול השי"ץ, ועי"ז כותב שבכו"כ אופנים אין נוגע - לעניית אמן וכיו"ב - שמיעת קול השי"ץ, ולפי דברי הרב הנ"ל אין למלים אלו הסבר. ג) ואף שאין ראייה לדבר, הרי בתחלת המכתב מדובר אודות מגילה על ידי טלפון ורדיא, ומי"ש בענין עניית אמן בא בהמשך (גם) לזה, ולפי מי"ש הרב הנ"ל הרי במי"ש כו"כ אופנים שולל את כל שמיעה עיי' טלפון ורדיא המדובר בתחלת המכתב (דבשניהם כמעט תמיד מן הנמנע שלא היה צואה מפסקת כנ"ל), דבר שלא מסתבר כלל בהמשך המכתב.

אך האמת יורה דפי' דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א במכתבו פשוט למעיין, והוא דבשו"ע סו"ס קכד (שהובאה בהמכתב סם) מבואר שני אופנים בעניית אמן, דהיכא דמחוייב בהברכה אז אינו יכול לענות אמן כ"א בשמעו קול השי"ץ, אבל כשאינו מחוייב בהברכה אז יכול לענות גם בלי שמיעת קול השי"ץ (עיי' בשו"ע אדה"ז סי"א, ובא.ת. ערך אמן ושי"י ובכ"מ), ועפי"ז כוונת דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א ברורה דכהנ"ל אינו שייך תמיד לעניית אמן וכיו"ב מכיוון דבכו"כ אופנים (והיינו היכא שאינו מחוייב בהברכה) נוגע רק כוון הזמן ולא שמיעת קול השי"ץ (משא"כ היכא שמחוייב בהברכה דאז נוגע גם שמיעת קול השי"ץ) ובהמשך לזה מציין כ"ק אדמו"ר שליט"א לשו"ע ודאדה"ז סו"ס קכ"ד דשם מבואר חילוק זה, וק"ל, וכהנ"ל ברור ופשוט לכי' והאכרתי רק משום מה שכתב הרב הנ"ל בזה (ועיי'עבזה מי"ש בקובץ הערות דישיבת תו"ת צרפת מי"ש בזה).

ולגוף הענין, הנה מסקנתו תמוהה במה שמבססה על דעת אדה"ז, הרי בשו"ע אדה"ז מבואר רק דיש לחוש להדיעה האוסרת לענות אמן או דבר שבקדושה כשצואה מפסקת ומאריך לבאר אמאי פוסק אדה"ז להחמיר כדיעה זו, אף שהיא י"א, משום שאינה חולקת על דיעה הראשונה, וכי', ואני תמה תמה אקרא איברא

אדה"ז מחמיר כהי"א, אבל הרי רובן ככולם מהאחרונים (ובראשם המנח"א שהובאה בדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א) שדנו בזה וכתבו להתיר עניית אמן ודברים שבקדושה ע"י הטלפון, כתבו כן אף לפי דעת הי"א [מלבד דברי המנח"א בזה, ע"ע -ממה שמצאתי לע"ע- בשו"ת פרח שושנה סי' נ"ד וסי' נ"ח ספר פסקי תשובה סי' קס"ז וסי' קע"ח (וש"נ לשו"ת מערכי לב סי' ה' ובהשמטות סי' א"א ועוד), דברי ישראל (וועלן) או"ח סי' קס"ב (וש"נ לשו"ת פני מבין), פסקי עזיאל בשאלות הזמן ס"ד וש"נ, קובץ מאמרים בעניני חשמל בשבת (להגרש"ז אוירבאך) מאמר ב' ע' 39-40 בשו"ת יחוה דעת ח"ב סי' ס"ח (וש"נ לכמה ספרים הדנים בזה) ועוד], וא"כ אף לפי דעת אדה"ז להלכה.

ויש להוסיף עוד בזה ואע"פ שאין רא"י לדבר כו' דהרי מדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין משמע שפיר דמה שחולק על דברי המתירים (מגילה ע"י הטלפון ורדיא) הוא רק משום "שאלו שתיארו לפניהם אופן פעולת הטלפון טעו בהתיאור" ואם איתא ליתני נמי הא, דלדעת אדה"ז שמחמיר כהי"א ביי"כ אינו יוצא ידי"ח, ובכלל מכיוון שנחית לדיון זה א"מאי לא הזכיר נמי כ"ק אדמו"ר שליט"א מכל חשש זו?

וגם עיקר קושיותינו על המנח"א אינם מיבנות כלל, דאדרבא מכיוון שאינו קול ממש עדיף יותר.

ועיו"ל בכ"ז ואי"ה ההמשך יבא.

~~~~~

## נתינת צדקה בויברך דוד

הרב טוביה בלוי  
≈ ירושלים עיה"ק ≈  
≈ מח"ס כללי רש"י ≈

פסק אדמו"ר הזקן בשולחנו, סימן נ"א, סעיף י"א:  
"וכשאומרים ואתה מושל בכל נותנים צדקה מעומד" ומקורו במגן-אברהם בשם האריז"ל. ובתשובות וביאורים בשו"ע (ירושלים תשמ"ז) מובא מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (עמ' סט) המוכיח שזה ענין נוסף לענין של נתינת צדקה לפני התפלה (ע"ש), וצ"ע שלא ראינו (לכאורה) רבותינו נשיאינו נוהגים כן.

- פרשת ויחי - שבת חזק - ה"י תהא שנת נפלאות בכל - 27

ואולי י"ל כי במקומות בכתבי האריז"ל משמע שהנתינה צריך להיות ליד הגבאי (שהוא מדת היסוד, ובכך מתייחד הת"ת עם המלכות - העני - ע"י היסוד), ולכן זה שייך רק כאשר יש גבאי, ההולך לגבות (ולכן נותנים כשאומר "ואתה מושל בכלי", שהרי היסוד נקרא "כלי כידוע).

ולהעיר ממ"ש בשלח"ק בסוף ההקדמה שלו: "ינכון בעיני המנהג שראיתי בקהלות א"י שהגבאי הולך לגבות צדקה בב"ה הולך לאחר ויברך דוד, ואומרים שכך מקובלים בשם האלוקי האריז"ל, ואפשר שטעמו כי בהתנדבותו והתנדבות השרים אז ויברך דוד כו', ע"כ ראו בזה המקום לגבות צדקה". הרי שמדובר במפורש על הליכת גבאי צדקה, ועוד להעיר כי בענין זה של התנדבות דוד המלך והשרים לבנין המקדש שע"ז. נאמר אח"כ "ויברך דוד את ה'" וגו' (שהשלח"ק מקשר לענין הנתינת צדקה אז) - הנה לפני כן (דברי הימים א, כט, ה) מסופר על ההתעוררות להתנדבות השרים לאחר שדוד המלך הקדים והכריז: "ומי מתנדב למלאות ידו היום לה'" הרי שה"י דהע"ה באותה שעה גבאי צדקה. ואפשר להאריך עוד אך לא באתי רק להעיר בנסיון למצוא הסבר למנהג, וכל מי שבידו להעיר בענין זה יבורך.

~~~~~

### בענין אמה טרקסין (גליון)

הרב יהודה קעלער

≈ מח"ס מנחת יהודה וירושלים ≈

≈ חושב השכונה ≈

בגליון תר"י"א העיר התי א.ד.ו. שלא תרצתי קושיתו שלכאורה היו יכולים לבנות (כותל המפסיק בין הקדש לקדש הקדשים הנקי אמה טרקסין) ב"אמות בעביו כמו שיהי לע"ל בבית השלישי, עיי"ש

ולא ירדתי לסוף דעתו בזה, הרי ביומא פירש"י (נ"א, ב, ד"ה אמה טרקסין) "ולחוסוף על עובי א"א דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" ובכתובות (ק"ו, א ד"ה בדבבי) ולהרחיבו לא יכלו לפי שמקצרים את ההיכל או את קדשי הקדשים" (ועייגי"כ בתוס' ישנים יומא ובמאירי דיומא) וגם לשיטת הרמב"ם שהוסיפו

על המדה, כבר הבאתי ב"צורת הבית עפ"י שיטת הרמב"ם" ובמנחת יהודה וירושלים, עץ יהודה עמ' 99, התירוץ של המרגניתא דר' מאיר שבבית ראשון היו עובי הכותל המזרחי שבע אמות ולכן לא הוסיפו על המדה, (ולכאורה אין זה עדיין ביאור מספיק דהרי י"ל שהוכרחו שכותל מזרחי עביו שבע בבית הראשון לפי שלא הי' רוחב האולם רק י' אמות משא"כ בבית השני שהי' רחבו י"א אמה, והרי א"א לחשוב לאמה א' לכאן ולכאן ואכמ"ל) ובחידושים וביאורים בהל' ביהב"ח ע' קטו הסביר בשיטת הרמב"ם וז"ל: "ובזה מתורץ ג"כ זה שלא עשו כותל רחב יותר בבית שני, אף שהניחו אמה יתר, (יותר ממקדש ראשון), כי גם הרמב"ם ס"ל שלא הותר להם להוסיף סתם ברחוב הבנין; אלא שבנוגע לאמה זו, כיון שהיו חייבים לעשות מקום קבוע של אמה בין קודש וקודש הקדשים, ולא היו יכולים לעשותו ממדת הקודש או ממדת קודש הקדשים (כבבית הראשון) כי "נסתפק להם אם עובי הכותל הי' ממדת הקדש או ממדת קדש הקדשים" [ואם יעשוהו בקודש או בקדה"ק, אפשר שהם **מגרעים** ממקום הקודש או ממקום קודש הקדשים] היו מוכרחים מצד דינו ד"אמה טרקסין" והניח "אמה יתירה". עכ"ל, עייש"ב.

ואם כוונתו שכמו שעשו בבית השני דברים מעין דברים המפורשים ביחזקאל. כמ"ש הרמב"ם בהל' ביהב"ח פ"א הל' ד', א"כ הי' להם לעשות כותל מעין המפורש ביחזקאל, הנה מה שעשו הלשכות בעזרת הנשים מקוטרות, הרי עז"נ אינו חלק מהבית. ומה שהשער הזה סגור יהי' היינו הפיספס הדרומי הרי ג"כ אין זה שינוי בבנין ובמדות המזרח שעשו עפ"י הכתוב ביחזקאל סוגיא ערוכה היא בזבחים איך הי' מותר להם להוסיף, עייש"ב.

(הקטע שכתב "לכאורה קשה להבין וכי"ו באמת לא הבנתי קטע זו ולכן א"א לי להגיב עליו).

ומשי"כ "שכותל ההיכל [שהיו גבוהין ק' אמות] היו שש אמות בעביו)... "הנה זהו לפירש"י, והראב"ד, והר"ש ודומהם, אמנם לפירוש הרמב"ם היו רק שתי אמות עבים וכמ"ש במנחת יהודה וירושלים, וצורת הבית הנ"ל. ואכמ"ל.

## ש ו נ ו ת

### ס"ת של משיח

הרב דוד לייב גרינפעלד  
≈ יו"ר משמרת סת"ם העולמית ≈

הנני בזה להעיר הערה חשובה, על הקונטרס "סיום והכנסת ספר תורה" שחילק כ"ק אדמו"ר שליט"א מלויבאוויטש הי' יאריך ימיו ושנותיו, באור ליום כ"ח מרחשון האי שתה, ואשר זכיתי לקבלה היות ונתעסקנו בבדיקת הס"ת שנכתבה לפני כיובל שנים לקבלת פני משיח צדקינו, שנמסרה למשמרת סת"ם לבודקה ע"י הקאמפיוטער, וב"ה נמצאה תורת הי' תמימה ונקיי מכל טעות, וקיבלנו ברכת תשואות חן על הבשו"ט מכ"ק אדמו"ר שליט"א, אשר שמח מאד בקבלו דו"ח התוצאות.

בעמוד 25 הקטע האחרון המתחיל בד"ה "פונקט אזוי וויא אס"ת איז בתוקפה ובשלימותה דוקא בשעת עס זיינען אין איר דא אלע אירע אותיות, אן קיין אונטערשייד, אפילו א וא"ו פון "ושוסעת שסע" וכו'. ושם למטה בהערות וציונים מוזכר רק מקום פסוק זה בפי ראה י"ד, וי'.

והנה הקורא יתמה מדוע דוקא בחר כ"ק אדמו"ר שליט"א דוקא פסוק זה ומה חידוש יש בו.

התשובה לזה, כי בזוה"ק פי אחרי דף ע"א ע"א מובא עובדא נוראה עם ר' חזקיה ור' ייסא שפ"א היתה גזירה רעה ר"ל בעולם ויצאו עם ס"ת לעורר נשמות הצדיקים בבית החיים בגוש חלב לבקש רחמים להעביר הגזירה וצער העולם, ונדחו נשמות הצדיקים בגלל טעות דמלא במקום חסר בתיבת **ושוסעת שסע**, דהוי משקר בשמא דמלכא (דכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה) עיי"ש המעשה באורך.

ועיי"ע בזוה"ק בפרשתינו דא פי ויחי דף רכ"ה ע"א לשון הרשב"י דזמינין עלמא דצווחין ולית (ח"ו) מאן דאשגח עלייהו יחדרון רישא לכל סטרי עלמא ולא יתובון באסוותא. אבל חד אסוותא אשכחנא להו בלעמא - ולא יתיר - באתר וכו' דאשתכח

30 - פרשת ויחי - שבת חזק - ה"י תהא שנת נפלאות בכל -

בינייהו ספר תורה דלא משתקר ב"י, כד מפקי האי, בגיני מתערי עילאי ותתאי עכ"ל הזוה"ק.

ועיי בספר "כתם פז" להגה"ק רבי שמעון לביא ממגורשי ספרד בעמ"ח הפזמון הידוע "בר יוחאי" ברוממות הענין.

ועוד הערה קטנה לסוף הקוני בעמוד 44 בד"ה כל ההוצאות בקנין הקלף ושכר הסופר (ובמוסגר שם מוזכר שם הסופר הרה"ח שמרי" פאקטאר ע"ה) ושמעתי ממגידי אמת שהסופר הנזכר רק סיים הספר, אך הסופר הכותבו שמו סאמיט.

~~~~~

### ספרים וסופרים - השלמות

הרב טוביה בלוי  
≈ ירושלים עיה"ק ≈  
≈ מח"ס כללי רש"י ≈

להערה שהתפרסמה בגליון הקודם ע"ד "ספרים וסופרים" (והנקודה היא שהחסידות הכללית היא ענין של "סופרים" ואילו שיטת חב"ד כוללת גם את ענין ה"ספרים", שהוא ענין של מוחין והסברה שכלית, ע"ש) - יש להוסיף כמה השלמות:

א. לתוכן הקדמת התניא ע"ד חשיבות ומעלת הדברים בעל-פה על הקריאה והעיון בספרים (והערתי שגם בסי הכוזרי מאריך בענין זה והוא הראשון שטבע את מטבע הלשון "מפי סופרים ולא מפי ספרים", והוספתי שאולי הלשון של שער התניא הוא לציין את הניגוד והשינוי והתוספת שבשיטת חב"ד) - יש להצביע גם על מ"ש הרמב"ם במורה הנבוכים (סי ע"א) על דברי חז"ל שדברים בע"פ אי אתה רשאי לאומרן בכתב - "מפני שהכתב יפול בו הטעות וספקות הרבה נופלות בלשון המחובר בספר ומפני זה השאירו את הלכות המקובלות בסיני שיהיו נמסרות מפה לאוזן למען לא יחובר אליהם שגגה", והוא ע"ד מ"ש בהקדמת התניא "כי הקורא קורא לפי דעתו ותפיסת שכלו באשר הוא שם וכו'.

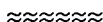
ב. יש להצביע על כו"כ ביטויים של אדמו"ר הזקן בתניא (באגרת הקודש) המראים את חשיבות הדברים שבע"פ על הדברים

שבכתב, וכגון: באגה"ק סימן ט' (דף קי"ד ע"א): "לאלה הדברים הנאמרים בקצרה (ואי"ה פא"פ אדבר בם בארוכה)", באגה"ק כ"ה (קמ"א ע"ב וקמ"ב ע"א): "א"א לבאר זה היטב במכתב כי אם מפה לאוזן שומעת ליחידי סגולה" וכו', "אך לא יקוו מעלתם. אלי לבאר להם הכל במכתב כי היא מלאכה כבידה וארוכה ואי"א בשום אופן, רק אם תרצו שלחו מכם אחד ומיוחד שבעדה ופא"פ אדבר בו אי"ה", ובאגה"ק ל"א (קנב ע"א): "ע"פ הדברים והאמת האלה אשר א"א לבאר היטב במכתב", ויש עוד כיו"ב.

ג. באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א יש כו"כ פעמים התייחסויות לחשיבות הלימוד גם מפי רב ולא רק מפי ספרים, ולדוגמא בחלק י"א - עמ' י"ז (אגרת ג' שצ"ד): "בשאלתו אם... מספיק הלימוד בספרים ושיחות וכו' - הנה מובן שלא כן הוא... וידוע ג"כ הפירוש... כתוב זאת זכרון בספר (ואעפ"כ) ושים באזני יהושע", ע"ש, ובאותו חלק - עמ' רע"ג (אגרת ג' תרס"ח): "מובן אשר קשה לבאר במכתב פרטי שיטה עיונית... וכיון שלא תמיד מספיק הקריאה בספר ישתדל להפגש עם המשפיעים... וכו'. אשר מכ"ז רואים שהשיטת חב"ד יש שילוב ומיזוג של הספרים והסופרים גם יחד, ולהעיר גם מהכתובים: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיכם" (דברים, לא, יט) "ויכתוב משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל" (שם, שם, כג), וכבר ציינתי בגליון קודם את דברי רש"י עה"פ "כי קרוב אליך הדבר מאד" - "התורה נתנה לכם בכתב ובע"פ" (ומובן הקשר בין פסוק זה לענין של "מפי ספרים ומפי סופרים" - ששניהם, גם הפסוק הנ"ל וגם הביטוי הנ"ל, מוזכרים בשער התניא).

ד. לכללות ההבדל בין שתי הדרכים יש להעיר מ"תורה אור" פ' מקץ (דף לג, ג והלאה) ע"ד ההבדל בין שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם, שהרועים מלמדים תורה בפנימיות והנסיכי אדם הם צדיקים תמימים שהשפעתם היא באופן מקיף ("עד"מ כמו אחד מתפעל מתפלת אדם צדיק המתפלל בדו"ר ומס"ני"), והמענין בספרי ומכתבי צדיקי החסידות הכללית רואה כי דרכם היא דרך "נסיכי אדם" (וכן טען במפורש הרה"ק מקאליסק ני"ע במכתביו נגד שיטת כ"ק אדמו"ר הזקן ני"ע), ובפשטות שיטת חב"ד היא דרך "הרועים", אך יש להעיר למ"ש שם כי במשיח יש ב' הבחינות, ולכן רואים במיוחד בזמננו שהוא ימות המשיח, אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א את שני אופני ההשפעה, כידוע ומפורסם, ועוד יש להעיר

כי הפסוק במיכה מתחיל: "אשור כי יבוא וכו' והקמונו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם", והנה, כידוע, "אשור" רומז לגלות האושר והעושר (כפי שידוע ההבדל בין "האבודים בארץ אשור - והנדחים בארץ מצרים"), ומזה מובן שלמצב בתקופה האחרונה של גלויות כדוגמת צרפת וחצי כדור הארץ התחתון - צריך להיות מול זה המענה והתרופה ע"י שילוב שני הדברים יחד (גם השפעה פנימית וגם השפעה בבחינת מקיף), וכפי שכתבנו בגליון קודם בענין "בית יוסף" עפ"י שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א דהזמן האחרון.



## ק"פ שנה קודם שנחרב הבית

אלכסנדר בראדסקי  
≈ תלמיד בישיבה ≈

בגמ' ע"ז ח: "ק"פ שנה קודם שנחרב הבית פשטה מלכות הרשעה (ופרש"י - "מלכות: רומי") על ישראל". ושם, מבאר הגמ' בארוכה שבתחלה נשתתפו החשמונאים עם הרומיים לנצח את היוונים, והתחילה מלכות חשמונאי ר"ו שנה בפני הבית; ויעשרין ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל, מכאן ואילך (ק"פ שנה קודם החורבן) אישתעבדו בהו".

וכ"ז צריך ביאור היטב. שכן הדבר ידוע (ומקורו מדברי יוסף בן גוריון (יוסיפוס)), כי הרומיים השתלטו על ארץ ישראל רק אחרי המלחמה בין בני ינאי המלך, הורקנוס ואריסטובולוס (ראה סוטה מט: וש"נ). וזה הי' רק בשנת ג"א תרצ"ח - קל"א שנה בפני הבית.

[ואף שדבר שאצ"ל הוא שלא מפיו אנו חיינ, כ"א מדברי חז"ל, מ"מ אין לנו לומר שכתב יוסיפוס דבר טעות אלא במקום שיצא מזה טובה להצדוקים, ההורדוסים או הרומיים (אשר אליהם התחבר), או במקום שיש לתלות זה בטעות פשוטה; לא כן בזה, שודאי הי' מן המפורסמות, ואין כאן נגיעה כלשהי למישהו מתי הי' זה. וכבר כתב הצ"ד (והביאו הסה"ד שנת ג"א תתכ"ט) ש"אנשים חכמים וידועים הלמו יחד סיפוריו וסיפורי חז"ל באופן שאין דבריהם סותרין זל"ז".

- פרשת ויחי - שבת חזק - היי תהא שנת נפלאות בכל - 33

גם, ישנה קצת ראיי לנכונות דבריו מדברי הגמ' (סנהדרין צז:): "מלכות ראשונה שבעים שנה", ופרש"י: "דמלכות ראשונה של מלכות חשמונאי נתקיימה שבעים שנה . . . עיקר כבודם ופארם **שלא שלטה בהם אומה**". משמע מזה, שרק אחר **שבעים** שנה מתחלת מלכות בית חשמונאי התחילה שליטת רומי עליהם - ולא כ"ו שנים].

והאחד שראיתי שעמד ע"ז, הוא הרב שלמה רוטנברג בספרו "תולדות עם עולם", ח"ב ע' תיד (הוספות לפנים הספר, ע' רנז), שרוצה לפרש שהחל מק"פ שנה לפני החורבן החלו הרומיים לפשוט מלכותם על הארצות **סביב** לארץ יהודה, בכוונה סופית לשלוט גם על א"י עצמה. אבל פירוש זה הוא דחוק מאד, וקשה להולמו עם דברי הגמ' ש"מכאן ואילך אשתעבדו **בהו**", כלומר על בני ישראל.

והנראה לענ"ד, שיש לפרש דברי הגמ' בדרך אחרת. ונקדים בזה, שע"פ המסופר אצל יוסיפוס, מלך יוחנן בן שמעון (הוא אשר עליו אמרו חז"ל שלבסוף נעשה צדוקי, והדברים עתיקים ואכ"מ) תחת אביו בשנת ג"א תרכ"ו, והיינו ר"ג שנה לפני הבית; ומלך ל"א שנה, ומת בשנת ג"א תרנ"ז. וזה המעשה שנעשה צדוקי (קידושין סו.), ובסגנון שונה קצת אצל יוסיפוס, קדמוניות יג, י) היי קרוב לסוף ימי מלכותו. אבל כבר זמן רב קודם זה, החל כבר מימי אביו שמעון החשמונאי בן מתתיהו (שנתקיימה מלכותו בידו בשנת ג"א תרכ"ג, והיינו ר"ו שנה לפני הבית), ניסו לקרב את הצדוקים וליתן להם מהלכים בביתם, ע"מ לקרב אותם אל התומ"צ. אך לבסוף, קנו להם מקום בלב יוחנן עד שהצליחו גם לעשות ממנו ומביתו צדוקים גמורים.

והנה, בספרי יוסיפוס לא נמצא הזמן המדוייק שבו נעשה יוחנן לצדוקי ורודף בחמת אפו להחכמים. אבל ע"פ הנ"ל אפשר לפרש דברי הגמ', שכבר ר"ו שנה לפני הבית השתתפו החשמונאים עם **הצדוקים**, וכ"ו שנה "קמו בהימנותיהו בהדי ישראל" ולא יצאו נגדם בגלוי, ורק לאחר מכן - ק"פ שנה קודם החורבן, שהוא לערך שמונה שנים קודם מות יוחנן - "אשתעבדו בהו", "ותוצץ הרעה . . . ויהרגו כל חכמי ישראל, והיי העולם משתומם כו"י (לי הגמ' קידושין שם).

וזיקה חזקה יש בין מלכות צדוקים זו לבין מלכות רומי (אשר סוגי' זו בגמ' ע"ז מדברת בעיקרה על שלטון הרומיים), כי באמת הם הם אשר הביאו את הרומיים על ישראל, כי שני האחים, הורקנוס ואריסטובולוס, אשר שניהם היו צדוקים גמורים, הם אשר ביקשו מהרומיים לבוא לעזרתם במלחמתם זע"ז (והדבר מובא בקצרה בפרש"י, שה"ש ו, יב). גם בתקופה מאוחרת יותר, היו אלה הצדוקים אשר הביאו את הרומיים ללחום על ארץ ישראל וירושלים, ולהחריב את בית מקדשנו - ושפיר שייך כבר לקרוא לממלכת הצדוקים בשם "מלכות הרשעה" אשר בכל המקומות נתייחדה למלכות רומי (שכלל גדול הוא, אשר בכ"מ בדברי חז"ל שבא "מלכות הרשעה" - הכוונה למלכות רומי).

ועוד יש להאריך ולדייק בזה, ועוד חזון למועד.



לעיני  
ר' חיים יצחק בער הלוי  
בן הרב ר' בנימין זאב הלוי  
פינפ  
נפטרה י"ז טבת תשמ"ד  
ת.נ.צ.ב.ה.

\* \* \*

נדפס ע"י  
משפחתו שיחיו

לזכות

הרב משה אהרן צבי ש"י  
וונתו  
מרת העניא רבקה רות תח"י  
ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות  
*E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648*

להצלחה רבה ומופלגה